

Η δύναμη του παιχνιδιού

παίζοντας

Για τη προαγωγή του παιχνιδιού στην παιδική ηλικία
και τη διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών στο παιχνίδι

Τι είναι το παιχνίδι;

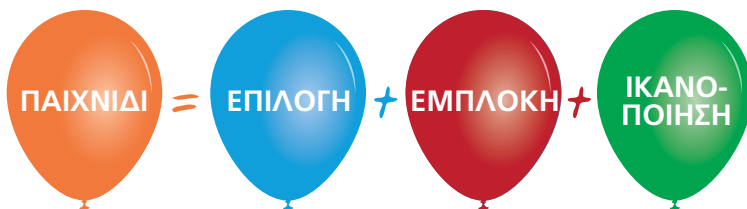
“Το παιχνίδι είναι αυτό που κάνουν τα παιδιά και οι νέοι άνθρωποι, όταν ακολουθούν τις δικές τους ιδέες και ενδιαφέροντα, με το δικό τους τρόπο και για τους δικούς τους λόγους”.

Πότε μια δραστηριότητα είναι παιχνίδι;

Η κατανόηση του τι είναι παιχνίδι είναι σημαντική, καθώς αρκετές φορές οι ενήλικες δυσκολεύονται να το διαχωρίσουν από άλλες ευχάριστες ή σημαντικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, ένα μάθημα που γίνεται με παιγνιώδη τρόπο ή μία ψυχαγωγική δραστηριότητα, όπως η παρακολούθηση μιας ταινίας, ΔΕΝ είναι παιχνίδι.

Χαρακτηριστικά μιας Δραστηριότητας που είναι παιχνίδι:

- 1 Την έχουν επιλέξει τα παιδιά και είναι αυτο-κατευθυνόμενη.
- 2 Η διαδικασία είναι πιο σημαντική από το αποτέλεσμα.
- 3 Κατευθύνεται από εσωτερικούς κανόνες.
- 4 Εμπεριέχει φαντασία και μια αίσθηση αποστασιοποίησης από την “αληθινή”, “σοβαρή” ζωή.
- 5 Το παιδί είναι ενεργητικό και σε εγρήγορση, αλλήλα όχι αγχωμένο.

Μέσα από το παιχνίδι
το παιδί έχει τη
δυνατότητα να:

- δράσει ελεύθερα και αβίαστα
- εξερευνήσει τον υλικό κόσμο και τη φύση
- αναπτύξει τις διαπροσωπικές του σχέσεις
- δημιουργήσει και να μάθει
- δομήσει την αυτοπεποίθησή του
- αναπτύξει δεξιότητες αυτορρύθμισης
- εκτεθεί σε ρίσκα που θα το προετοιμάσουν για την πραγματικότητα της ζωής
- εκφράσει τα συναισθήματά του
- αναπτύξει τη γλωσσική του ικανότητα
- αναπτύξει τις κινητικές του δεξιότητες
- αναπτύξει δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων
- μάθει να αντέχει τη ματαίωση
- ζήσει σε έναν κόσμο φανταστικό
- νιώσει ευχαρίστηση

Η σημασία του παιχνιδιού

Η νομική αναγνώριση και κατοχύρωση της σπουδαιότητας του παιχνιδιού από διεθνείς οργανισμούς (π.χ. Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού) δείχνει τη σημασία του παιχνιδιού για τα παιδιά κάθε ηλικίας. Κάθε παιδί, ανεξαρτήτως των ικανοτήτων του, έχει δικαίωμα στο παιχνίδι.

Αποτελεί υποχρέωση των ενηλίκων να παρέχουν και να προστατεύουν αυτό το δικαίωμα στα παιδιά, ως ένα αναγκαίο και απαραίτητο στοιχείο της ανάπτυξής τους.

Το παιχνίδι βρίσκεται σε κίνδυνο

Οι έρευνες σε διεθνές επίπεδο συμφωνούν ως προς το ότι υπάρχει αισθητή έκπτωση τόσο του χρόνου που παίζουν τα παιδιά όσο και της ποιότητας του παιχνιδιού.

Παράγοντες που συντελούν στη μείωση του παιχνιδιού

Έλλειψη χρόνου για παιχνίδι

- Περιορισμένος ελεύθερος χρόνος των γονέων
- Τηλεόραση - ηλεκτρονικά παιχνίδια
- Υπερβολικός προγραμματισμός του χρόνου των παιδιών με δομημένες, κατευθυνόμενες από ενήλικες δραστηριότητες
- Τα παιδιά σπάνια πια παίζουν χωρίς την επίβλεψη ενηλίκων

Έλλειψη χώρων παιχνιδιού

- Λίγοι, κακοσυντηρημένοι, βρόμικοι εξωτερικοί χώροι παιχνιδιού
- Χώροι σχεδιασμένοι έτσι ώστε να μην προάγουν τη δημιουργικότητα, την κοινωνικότητα και τη φαντασία, και να μην κρατούν το ενδιαφέρον των παιδιών.

Δυσλειτουργικές αντιλήψεις ενηλίκων για το παιχνίδι

- Άγχος των γονέων για την ανάπτυξη των γνώσεων και των σχολικών ικανοτήτων στα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία. Κάποιοι γονείς θεωρούν πως το παιχνίδι αποτελεί τον αντίποδα της μάθησης, παρ' ότι η βιβλιογραφία και η έρευνα υπογραμμίζουν τον καθοριστικό του ρόλο στην απόκτηση γνώσεων και κατάρκτηση δεξιοτήτων
- Το ελεύθερο, αδόμητο παιχνίδι κάποιες φορές θεωρείται χαμένος χρόνος, ενώ στην πραγματικότητα είναι αναγκαίο για την υγιή ανάπτυξη των παιδιών.
- Φόβοι των ενηλίκων σε σχέση με το ρίσκο που μπορεί να έχει το παιδί όταν παίζει, π.χ. πως θα κρυώσει, θα ηλερωθεί, θα μολυνθεί από μικρόβια ή θα χτυπήσει, ακόμη και σε συνθήκες που δεν δικαιολογούν τέτοιες ανησυχίες.

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως οι αντιλήψεις των γονέων και των παιδαγωγών που αφορούν το παιχνίδι και την αξία του επηρεάζουν σημαντικά τις ευκαιρίες των παιδιών για παιχνίδι, αλλά και τους τρόπους που τα παιδιά παίζουν.

Συνέπειες από τη μείωση του παιχνιδιού

- χαμηλότερα επίπεδα φυσικής δραστηριότητας
- αύξηση ποσοστών παχυσαρκίας
- αυξημένο ρίσκο για σακχαρώδη διαβήτη και καρδιαγγειακές παθήσεις στο μέλλον
- ελλειμματικές κινητικές δεξιότητες
- μειωμένη ικανότητα για διαχείριση στρεσογόνων ή τραυματικών καταστάσεων
- μειωμένη ικανότητα αξιολόγησης και διαχείρισης του ρίσκου
- επιπτώσεις στην ψυχική υγεία (άγχος, κατάθλιψη, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας-ΔΕΠΥ)
- ελλειμματικές κοινωνικές δεξιότητες, που μπορεί να οδηγήσουν σε δυσκολίες στη διαχείριση κοινωνικών καταστάσεων, όπως η επίλυση συγκρούσεων και τα θέματα διαφορετικότητας
- επιπτώσεις στη δημιουργικότητα
- επιπτώσεις στην κοινότητα

Υπάρχουν ατομικές αλλά και κοινωνικές συνέπειες από την έλλειψη παιχνιδιού των παιδιών, οι οποίες μπορεί να είναι εξίσου σημαντικές και για τους ενήλικες:

- Δυσκολίες στη δημιουργία και τη διατήρηση της συνοχής του κοινωνικού ιστού και δικτύου. Το παιχνίδι των παιδιών στη γειτονιά βοηθάει στη γνωριμία των ανθρώπων και στην ανάπτυξη της αίσθησης της κοινότητας. Οι κάτοικοι μεγάλων πόλεων συχνά δεν γνωρίζουν πια τους γείτονές τους.
- Η μείωση του παιχνιδιού στους δρόμους και στους κοινόχρηστους εξωτερικούς χώρους της κοινότητας έχει επιπτώσεις και στην αλληλεπίδραση μεταξύ των γονέων. Οι γονείς δεν γνωρίζονται μεταξύ τους και έχουν μειωμένες ευκαιρίες για κοινωνικοποίηση, αλληλοϋποστήριξη και ανταλλαγή πληροφοριών για το μέγεθος των παιδιών τους.

Τι πρέπει να θυμόμαστε

Το παιχνίδι χρειάζεται *Ελευθερία*

- Το παιχνίδι δεν μπορεί να προγραμματιστεί με κάθε λεπτομέρεια. Μπορούμε να προετοιμάσουμε κάποια υλικά, αλλά δεν είναι ανάγκη να προβλέψουμε τι ακριβώς θα κάνουν τα παιδιά με αυτά.
- Είναι σημαντικό να έχουμε μια διευκολυντική αλλά όχι παρεμβατική στάση στη διαδικασία του παιχνιδιού, π.χ. οργανώνοντας το χώρο και παρέχοντας ενδιαφέροντα υλικά.
- Μπορούμε να προάγουμε το ελεύθερο παιχνίδι μέσα από την παιγνιώδη στάση μας, με τον τρόπο που αντιδρούμε σε αυτό, δημιουργώντας το κατάλληλο κλίμα αλλά και λειτουργώντας ως πρότυπα μίμησης.

Το παιχνίδι χρειάζεται *Χρόνο*

- Το ελεύθερο παιχνίδι είναι απρόβλεπτο και μπορεί να πάρει λίγο περισσότερο χρόνο στην αρχή, μέχρι να ξεκινήσει.
- Τα παιδιά αρχικά ίσως νιώσουν πλήξη, αμηχανία, βαρεμάρα και επιθετικότητα, καθώς ενδέχεται να μην μπορούν να διαχειριστούν το χρόνο και να τον βιώνουν ως «κενό».
- Χρειάζεται χρόνος για να αναπτύξει μια ομάδα παιδιών θετική, ελεύθερη ατμόσφαιρα παιχνιδιού.
- Για να επωφεληθούν τα παιδιά πλήρως από το ελεύθερο παιχνίδι, είναι καλό να έχουν στη διάθεσή τους αρκετό συνεχόμενο χρόνο, ιδανικά περισσότερο από 40 λεπτά.
- Το ελεύθερο παιχνίδι δεν είναι αντικρουόμενο με τη μάθηση, απεναντίας την ενισχύει.

Το παιχνίδι χρειάζεται **Χώρο**

- Η επαφή με το φυσικό περιβάλλον είναι εξαιρετικά σημαντική για τα παιδιά.
- Στην ιδανική περίπτωση καλό είναι να υπάρχει αρκετός χώρος για την κίνηση όλου του σώματος με ποικίλους τρόπους (σκαρφάλωμα, τρέξιμο κ.λπ.).
- Ο χώρος πρέπει να είναι προστατευμένος και καθαρός, ώστε να έχουν τα παιδιά ελευθερία στην εξερεύνησή τους.
- Τα παιδιά είναι σημαντικό να είναι σε θέση να ρυθμίσουν την περιοχή του παιχνιδιού: θα πρέπει να είναι ελεύθερα να δημιουργήσουν το δικό τους χώρο, χρησιμοποιώντας στοιχεία του περιβάλλοντος, όπως τραπέζια, καρέκλες, υφάσματα, ξύλα, για να κάνουν μεγάλης κλίμακας κατασκευές. Με αυτόν τον τρόπο, το παιχνίδι γίνεται μια δραστηριότητα στην οποία συμμετέχει το σύνολο του σώματος -όχι μόνο οι άκρες των δακτύλων- και υποστηρίζει τη φαντασία των παιδιών.
- Αρκετές φορές τα μικρά παιδιά μπορεί να επιλέξουν “περιορισμένους” χώρους για να στήσουν το παιχνίδι τους, π.χ. κάτω από το τραπέζι, μέσα σε σκηνούλες, πίσω από θάμνους κ.λπ.

Το παιχνίδι βοηθιέται από τα “ανοικτά” **Υλικά**

- Η επαφή των παιδιών με τα φυσικά στοιχεία, όπως το νερό, το χώμα, η λάσπη, τα ξύλα, είναι πολύ σημαντική για την υγιή τους ανάπτυξη.
- Καλό είναι τα παιδιά να έρχονται σε επαφή με ένα ευρύ φάσμα “ανοικτών” υλικών με ποικίλες ιδιότητες: μεγάλα και μικρά, βαριά και ελαφριά αντικείμενα, φυσικά αλλά και τεχνητά υλικά, π.χ. κοχύλια, πέτρες, χαρτιά, ξύλα, π्लाστελίνη, νήματα, μαλλί, κομμάτια υφάσματος, τουβλάκια.
- Τα αντικείμενα είναι καλύτερο να μην είναι πιστά αντίγραφα της πραγματικότητας, αλλά να επιτρέπουν στα παιδιά να τα χρησιμοποιήσουν με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους.
- Τα αντικείμενα πρέπει να ανανεώνονται συχνά, γιατί τα παιδιά εξοικειώνονται εύκολα μαζί τους και τα βαριούνται.
- Είναι προτιμότερα τα παιχνίδια που κινητοποιούν το παιδί προς πιο ενεργητικές συμπεριφορές, παρά όσα το “διασκεδάζουν” με παθητικό τρόπο.

Το παιχνίδι **Δεν** χρειάζεται **Χρήματα**

- Η διάθεση για παιχνίδι είναι εξαιρετικά σημαντική και μπορεί να μετατρέψει την αλληλεπίδραση με τον άλλο και με τα αντικείμενα, σε μια επιτυχημένη εμπειρία παιχνιδιού.
- Η φαντασία μπορεί να μετατρέψει απλά υλικά, όπως ένα χαρτόκουτο, σε υπέροχα παιχνίδια.
- Υπάρχουν αμέτρητα παιχνίδια που χρειάζονται ελάχιστα έως καθόλου υλικά, π.χ. κρυφτό, κυνηγητό, αηγοάκι, μήλα, κουτσό, λάστιχο κ.λπ.
- Η αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών ή των παιδιών και των ενηλίκων κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού είναι εξαιρετικά σημαντική, ανεξάρτητα από το παιχνίδι που παίζουν.
- Οι μεγάλη ποσότητα αγορασμένων ακριβών παιχνιδιών δεν εγγυάται τη βέλτιστη ανάπτυξη του παιδιού και σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να έχει και αρνητικές επιπτώσεις.

A blue-tinted photograph of children playing in a grassy field with balloons in the background. The text is overlaid on the upper half of the image.

ΑΣ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΟΰΜΕ
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΝΑ ΠΑΪΖΟΥΝ!

www.paizontas.gr

Παπάγου 26, 15234 Χαλάνδρι

T 6986 75530

E info@paizontas.gr

F www.facebook.com/paizontas